

Zbierka súdnych rozhodnutí

ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (druhá komora)

z 22. októbra 2015*

„Odvolanie — Hospodárska súťaž — Kartely — Európske trhy s cínovými stabilizátormi a s tepelnými stabilizátormi ESBO/estery — Článok 81 ods. 1 ES — Pôsobnosť — Poradenský podnik, ktorý nepôsobí na predmetných trhoch — Pojmy ‚dohoda medzi podnikmi‘ a ‚zosúladený postup‘ — Stanovovanie výšky pokút — Usmernenia k metóde stanovovania výšky pokút z roku 2006 — Neobmedzená právomoc“

Vo veci C-194/14 P,

ktorej predmetom je odvolanie podľa článku 56 Štatútu Súdneho dvora Európskej únie, podané 17. apríla 2014,

AC-Treuhand AG, so sídlom v Zürichu (Švajčiarsko), v zastúpení: C. Steinle, I. Bodenstein a C. von Köckritz, Rechtsanwälte,

odvolateľka,

ďalší účastník konania:

Európska komisia, v zastúpení: H. Leupold, F. Ronkes Agerbeek a R. Sauer, splnomocnení zástupcovia, s adresou na doručovanie v Luxemburgu,

žalovaná v prvostupňovom konaní,

SÚDNY DVOR (druhá komora),

v zložení: predsedníčka prvej komory R. Silva de Lapuerta, vykonávajúca funkciu predsedníčky druhej komory, sudcovia J. L. da Cruz Vilaça (spravodajca), A. Arabadžiev, C. Lycourgos a J.-C. Bonichot,

generálny advokát: N. Wahl,

tajomník: K. Malacek, referent,

so zreteľom na písomnú časť konania a po pojednávaní zo 4. marca 2015,

po vypočutí návrhov generálneho advokáta na pojednávaní 21. mája 2015,

vyhlásil tento

* Jazyk konania: nemčina.

Rozsudok

- 1 Svojím odvolaním spoločnosť AC-Treuhand AG (ďalej len „AC-Treuhand“) navrhuje zrušenie rozsudku Všeobecného súdu Európskej únie zo 6. februára 2014, AC-Treuhand/Komisia (T-27/10, EU:T:2014:59, ďalej len „napadnutý rozsudok“), ktorým tento súd zamietol jej žalobu na zrušenie rozhodnutia Komisie K(2009) 8682 v konečnom znení z 11. novembra 2009 týkajúceho sa konania podľa článku 81 ES a článku 53 Dohody o EHP (vec COMP/38.589 – Tepelné stabilizátory) (ďalej len „sporné rozhodnutie“), alebo subsidiárne zníženie pokút, ktoré jej boli uložené podľa tohto rozhodnutia.

Právny rámec

Nariadenie (ES) č. 1/2003

- 2 Článok 23 nariadenia Rady (ES) č. 1/2003 zo 16. decembra 2002, o vykonávaní pravidiel hospodárskej súťaže stanovených v článkoch [81 ES] a [82 ES] (Ú. v. ES L 1, 2003, s. 1; Mim. vyd. 08/002, s. 205), nazvaný „Pokuty“, vo svojich odsekoch 2 a 3 stanovuje:

„2. Komisia môže rozhodnutím uložiť podnikom alebo združeniam podnikov pokuty, keď úmyselne alebo z nedbalosti:

- a) porušujú článok [81 ES] alebo článok [82 ES]...

Pokuta uložená každému podniku alebo združeniu podnikov nepresiahne 10 % jeho celkového obratu v predchádzajúcom obchodnom roku.

...

3. Pri stanovení čiastky pokuty sa zohľadní závažnosť a doba trvania porušovania.“

- 3 Článok 31 tohto nariadenia, nazvaný „Preskúmanie Súdnym dvorom“, znie:

„Súdny dvor má neobmedzenú súdnu právomoc na preskúmanie rozhodnutí, v ktorých Komisia stanovila pokutu alebo pravidelné penále. Môže zrušiť, znížiť alebo zvýšiť uloženú pokutu alebo pravidelné penále.“

Usmernenia z roku 2006 k metóde stanovovania pokút uložených podľa článku 23 ods. 2 písm. a) nariadenia č. 1/2003

- 4 Body 4 až 6, 13, 36 a 37 usmernení z roku 2006 k metóde stanovovania pokút uložených podľa článku 23 ods. 2 písm. a) nariadenia č. 1/2003 (Ú. v. EÚ C 210, 2006, s. 2, ďalej len „usmernenia z roku 2006“), stanovujú:

„4. ... Je potrebné stanoviť pokuty v takej výške, ktorá by mala odstrašujúci účinok, a to nielen s cieľom sankcionovať konkrétne podniky (špecifický odstrašujúci účinok), ale aj s cieľom odradiť ostatné podniky od konania, alebo od pokračovania v konaní, ktoré je v rozpore s článkami 81 [ES] a 82 [ES] (všeobecný odstrašujúci účinok).

5. V snahe dosiahnuť tento cieľ by mala Komisia pri stanovení pokút vychádzať z hodnoty predaja tovaru alebo služieb spojených s porušením. Pri stanovení výšky pokuty by významnú úlohu malo mať aj trvanie porušenia....

6. Kombinácia hodnoty predaja v súvislosti s porušením a trvaním sa považuje za vhodnú hodnotu na vyhodnotenie ekonomického významu porušenia, ako aj relatívneho podielu každého podniku na porušení....

...

13. Pri stanovení základnej výšky uloženej pokuty bude Komisia vychádzať z hodnoty predaja tovaru alebo služieb podniku, s ktorými porušenie priamo alebo nepriamo [(príkladom sú horizontálne dohody o stanovení cien, týkajúce sa určitého výrobku, keď cena tohto výrobku bude slúžiť ako základ na určenie ceny iných výrobkov nižšej alebo vyššej kvality)] súvisí v príslušnej geografickej oblasti v rámci [Európskeho hospodárskeho priestoru (EHP)]....

...

36. Komisia môže v určitých prípadoch uložiť symbolickú pokutu. Odôvodnenie takejto pokuty musí byť uvedené v texte rozhodnutia.

37. I keď tieto usmernenia vysvetľujú všeobecnú metodiku stanovovania výšky pokút, konkrétne okolnosti danej veci alebo nevyhnutnosť dosiahnuť odstrašujúci účinok v konkrétnej veci môžu byť dôvodom na to, aby sa Komisia odchyľila od tejto metodiky....“

Okolnosti predchádzajúce sporu

- 5 Komisia v spornom rozhodnutí konštatovala, že niektoré podniky porušili článok 81 ES a článok 53 Dohody o Európskom hospodárskom priestore z 2. mája 1992 (Ú. v. ES L 1, 1994, s. 3) tým, že sa na území EHP zúčastnili na súbore protisúťažných dohôd a zosúladených postupov týkajúcich sa jedného sektora cínových stabilizátorov a jedného sektora epoxidovaného sójového oleja a esterov (ďalej len „sektor ESBO/estery“).
- 6 V spornom rozhodnutí sa spresňuje, že dotknuté podniky sa počas rôznych období zúčastnili na dvoch porušeníach, a to v prípade sektora cínových stabilizátorov v období od 24. februára 1987 do 21. marca 2000 a v prípade sektora ESBO/estery v období od 11. septembra 1991 do 26. septembra 2000.
- 7 AC-Treuhand, ktorej hlavným miestom podnikania je Zürich, je poradenskou spoločnosťou ponúkajúcou rôzne služby národným a medzinárodným združeniam, ako aj záujmovým skupinám, vrátane riadenia a správy švajčiarskych a medzinárodných profesijných združení, ako aj neziskových zväzov a organizácií, zhromažďovania, spracovania a využívania trhových informácií, prezentácie trhových štatistík, kontroly oznámených údajov u účastníkov.
- 8 V článku 1 sporného rozhodnutia sa konštatuje, že AC-Treuhand je zodpovedná za to, že sa v období od 1. decembra 1993 do 21. marca 2000 v sektore cínových stabilizátorov a v období od 1. decembra 1993 do 26. septembra 2000 v sektore ESBO/estery zúčastnila v rámci EHP na súbore dohôd a zosúladených postupov, ktorý v podstate spočíval v určovaní cien, rozdelení trhov prostredníctvom predajných kvót, rozdelení zákazníkov a vo výmene citlivých obchodných informácií, a to najmä o zákazníkoch, produkcii a predajoch.
- 9 Komisia pripisuje spoločnosti AC-Treuhand zodpovednosť za to, že mala podstatnú a podobnú úlohu v rámci dvoch predmetných porušení tým, že za odplatu organizovala viaceré stretnutia, na ktorých sa aktívne podieľala a zúčastňovala, zhromažďovala údaje o predajoch na relevantných trhoch a tieto údaje poskytovala dotknutým výrobcam, navrhovala, že bude vystupovať ako sprostredkovateľ v prípade napätia medzi dotknutými výrobcami, a motivovala ich, aby dosiahli kompromis.

- 10 Podľa článku 2 sporného rozhodnutia boli spoločnosti AC-Treuhand uložené dve pokuty, a to každá vo výške 174 000 eur.

Konanie pred Všeobecným súdom a napadnutý rozsudok

- 11 Návrhom doručeným do kancelárie Všeobecného súdu 27. januára 2010 sa AC-Treuhand domáhala zrušenia sporného rozhodnutia alebo subsidiárne zníženia pokút, ktoré jej boli uložené.

- 12 Na podporu svojej žaloby AC-Treuhand uviedla deväť žalobných dôvodov, z ktorých len tretí až piaty majú význam pre toto odvolanie. Všeobecný súd ich opísal v bodoch 36 a 268 napadnutého rozsudku takto:

„36 Žalobkyňa uvádza na účely zrušenia [sporného] rozhodnutia... porušen[ie] článku 81 ES, ako aj zásady zákonnosti trestných činov a trestov (tretí žalobný dôvod),...

...

268 Žalobkyňa na podporu svojich subsidiárnych návrhov na zmenu [sporného] rozhodnutia, pokiaľ ide o výšku pokút, ktoré jej boli uložené, uvádza... [okrem iného] porušenie povinnosti Komisie uložiť za okolností prejednávanej veci iba jednu symbolickú pokutu (štvrtý žalobný dôvod),... [a] porušen[ie] usmernení z roku 2006 z dôvodu výpočtu základnej sumy pokuty (piaty žalobný dôvod)..."

- 13 Všeobecný súd napadnutým rozsudkom zamietol žalobu v celom rozsahu.

Návrhy účastníkov konania

- 14 AC-Treuhand navrhuje, aby Súdny dvor:

- zrušil napadnutý rozsudok, ako aj sporné rozhodnutie,
- subsidiárne znížil výšku uložených pokút alebo vrátil vec Všeobecnému súdu a
- zaviazal Komisiu na náhradu trov konania.

- 15 Komisia navrhuje, aby Súdny dvor:

- zamietol odvolanie a
- zaviazal AC-Treuhand na náhradu trov konania.

O odvolaní

- 16 Na podporu svojho odvolania AC-Treuhand uvádza štyri odvolacie dôvody.

O prvom odvolacom dôvode založenom na porušení článku 81 ES a zásady zákonnosti

Argumentácia účastníkov konania

- 17 Vo svojom prvom odvolacom dôvode AC-Treuhand tvrdí, že Všeobecný súd porušil článok 81 ods. 1 ES, ako aj zásadu zákonnosti trestných činov a trestov (*nullum crimen, nulla poena sine lege*), zakotvenú v článku 49 ods. 1 Charty základných práv Európskej únie (ďalej len „Charta“) tým, že v bodoch 43 a 44 napadnutého rozsudku rozhodol, pričom sa odvolal na svoj rozsudok AC-Treuhand/Komisia (T-99/04, EU:T:2008:256, ďalej len „rozsudok AC-Treuhand I“) jednak, že správanie poradenského podniku, ktorý poskytuje pomoc pri karteli poskytovaním služieb, patrí do pôsobnosti článku 81 ods. 1 ES a jednak, že tento výklad sa mohol v okamihu, keď došlo k porušeniam, primerane predpokladať.
- 18 AC-Treuhand v tejto súvislosti tvrdí, že požiadavky na presnosť vyplývajúce zo zásady zákonnosti trestných činov a trestov bránia záveru, podľa ktorého sa táto spoločnosť zúčastnila na „dohode medzi podnikmi“ alebo na „zosúladenom postupe“, ktoré obmedzujú hospodársku súťaž v zmysle článku 81 ods. 1 ES. Zo znenia tohto ustanovenia totiž vyplýva, že v ňom stanovený zákaz sa týka len samotných strán takýchto dohôd alebo zosúladených postupov, a nie správania spadajúcich len pod spoluúčasť.
- 19 Správanie spoločnosti AC-Treuhand nemožno kvalifikovať ako účasť na predmetných karteloch, na ktorých sa zúčastnili len výrobcovia tepelných stabilizátorov. V tejto súvislosti tvrdí, že podľa judikatúry Súdneho dvora pojem „dohody medzi podnikmi“ vyžaduje, aby prinajmenšom dve strany vyjadrili svoju zhodnú vôľu správať sa na trhu určitým spôsobom.
- 20 Uvedený pojem teda predpokladá, že strany majú určitý vzťah k trhom, na ktoré sa vzťahujú obmedzenia hospodárskej súťaže. Takýto vzťah by v prípade spoločnosti AC-Treuhand chýbal, keďže jej vôľa sa sústreďovala len na poskytovanie služieb smerujúcich k uľahčeniu vzniku kartelov na základe zmlúv, ktoré priamo nesúvisia s obmedzeniami hospodárskej súťaže, ktoré zistila Komisia. AC-Treuhand navyše tvrdí, že nepôsobila na trhoch, ktoré predchádzajú trhom, ktorých sa týka kartel, nadväzujú na ne alebo sú vo vzťahu k nim vedľajšími trhmi, a neobmedzila svoje správanie na daný trh, čo je aspekt, ktorý vyplýva zo samotnej podstaty kartelov.
- 21 Keďže AC-Treuhand sa nevzdala svojej nezávislosti, pokiaľ ide o jej obchodné správanie v prospech koordinácie s ostatnými podnikmi, správanie, ktoré sa jej vytykalo, nezodpovedá ani základným kritériám pojmu „zosúladený postup“ v zmysle stanovenom v judikatúre Súdneho dvora.
- 22 AC-Treuhand navyše tvrdí, že jej správanie bolo možné sankcionovať v súlade s požiadavkami predvídateľnosti vyplývajúcimi zo zásady zákonnosti trestných činov a trestov, ak by v čase, keď došlo k porušeniu, existovala ustálená judikatúra, z ktorej by sa dala dostatočne jasne vyvodiť zodpovednosť za porušenie. Pred vydaním rozsudku AC-Treuhand I však neexistovala judikatúra, ktorá by odsúdila správanie, ktoré je predmetom tejto veci.
- 23 Navyše pred vydaním rozhodnutia Komisie 2005/349/ES z 10. decembra 2003 o konaní podľa článku 81 [ES] a článku 53 Dohody o EHP (vec COMP/E-2/37.857 – Organické peroxididy) (Ú. v. EÚ L 110, 2005, s. 44, ďalej len „rozhodnutie Organické peroxididy“), ktoré viedlo k vydaniu rozsudku AC-Treuhand I, nijaký poradenský podnik, ktorý poskytoval služby v súvislosti s kartelom, sa nepovažoval za zodpovedný podľa článku 81 ods. 1 ES. Komisia v ňom okrem iného uznala, že vydať rozhodnutie určené podniku, ktorý zohrával tak špecifickú úlohu, bolo do určitej miery novinkou.
- 24 Za takýchto okolností sa Všeobecný súd nemôže opierať o úvahy o vhodnosti v politike hospodárskej súťaže, aby odôvodnil výklad prijatý v napadnutom rozsudku.

25 Komisia namieta voči argumentácii spoločnosti AC-Treuhand.

Posúdenie Súdny dvorom

- 26 V tejto veci treba určiť, či poradenský podnik môže byť zodpovedný za porušenie článku 81 ods. 1 ES, ak aktívne a vedome prispieva k vykonávaniu kartelu a k jeho pokračovaniu medzi výrobcami aktívnymi na trhu odlišnom od trhu, na ktorom uvedený podnik pôsobí.
- 27 Pokiaľ ide po prvé o článok 81 ods. 1 ES, podľa ktorého sú so spoločným trhom nezlučiteľné, a preto zakázané dohody medzi podnikmi, rozhodnutia združení podnikov a zosúladené postupy, ktoré vykazujú určité charakteristiky, treba najprv konštatovať, že nič v znení tohto ustanovenia nenasvedčuje, že v ňom uvedený zákaz sa vzťahuje len na strany takýchto dohôd alebo zosúladených postupov, ktoré pôsobia na trhoch, ktoré sú nimi dotknuté.
- 28 Treba takisto pripomenúť, že v súlade s ustálenou judikatúrou Súdneho dvora sa existencia „dohody“ zakladá na vyjadrení zhodnej vôle aspoň dvoch účastníkov, pričom forma, v akej je táto zhoda vyjadrená, nie je ako taká rozhodujúca (pozri v tomto zmysle rozsudok Komisia/Volkswagen, C-74/04 P, EU:C:2006:460, bod 37).
- 29 Pokiaľ ide o pojem „zosúladený postup“, z judikatúry Súdneho dvora vyplýva, že článok 81 ods. 1 ES odlišuje tento pojem najmä od pojmu „dohoda“ alebo „rozhodnutie združenia podnikov“, a to s jediným zámerom, aby zahŕňal jednotlivé formy zosúladených konaní medzi podnikmi, ktoré majú zo subjektívneho hľadiska rovnakú podstatu a odlišujú sa len svojou intenzitou a formami, v ktorých sa prejavujú (pozri v tomto zmysle rozsudky Komisia/Anic Partecipazioni, C-49/92 P, EU:C:1999:356, bod 112, a T-Mobile Netherlands a i., C-8/08, EU:C:2009:343, bod 23).
- 30 Pokiaľ ide, ako je to v prejednávanej veci, o dohody a zosúladené postupy, ktoré majú protisúťažný cieľ, z judikatúry Súdneho dvora vyplýva, že Komisia musí na to, aby mohla dospieť k záveru o účasti podniku na porušení a o jeho zodpovednosti za jednotlivé prvky tohto porušenia preukázať, že dotknutý podnik zamýšľal prispieť svojím vlastným správaním k naplneniu spoločných cieľov sledovaných všetkými zúčastnenými a že vedel o skutočnom správaní, ktoré plánovali alebo vykonali ďalšie podniky sledujúce rovnaké ciele, alebo že ho mohol primerane predpokladať a bol ochotný prevziať z toho vyplývajúce riziko (pozri v tomto zmysle rozsudky Komisia/Anic Partecipazioni, C-49/92 P, EU:C:1999:356, body 86 a 87, ako aj Aalborg Portland a i./Komisia, C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P a C-219/00 P, EU:C:2004:6, bod 83).
- 31 V tejto súvislosti Súdny dvor okrem iného rozhodol, že pasívne spôsoby účasti na porušení, ako je účasť podniku na stretnutiach, počas ktorých boli uzavreté dohody protisúťažnej povahy, bez toho, aby proti nim zjavne namietal, poukazujú na spoluúčasť, ktorá môže viesť k vzniku jeho zodpovednosti v rámci článku 81 ods. 1 ES, lebo schválenie nezákonnej iniciatívy mlčky bez verejného dištancovania sa od jej obsahu alebo bez jej oznámenia správnym orgánom, vedie k podpore porušovania a sťažuje jeho odhalenie (pozri v tomto zmysle rozsudok Dansk Rørindustri a i./Komisia, C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P až C-208/02 P a C-213/02 P, EU:C:2005:408, body 142 a 143, ako aj citovanú judikatúru).
- 32 Súdny dvor však v čase, keď mal posúdiť existenciu „dohody“ v zmysle článku 81 ods. 1 ES, uviedol, že ide o vyjadrenie spoločnej vôle strán správať sa na trhu určitým spôsobom (pozri v tomto zmysle najmä rozsudok ACF Chemiefarma/Komisia, 41/69, EU:C:1970:71, bod 112). Súdny dvor okrem toho zastáva názor, že kritériá koordinácie a spolupráce, ktoré zakladajú „zosúladený postup“ v zmysle toho istého ustanovenia, treba ponímať vo vzťahu ku koncepcii ustanovení Zmluvy týkajúcich sa hospodárskej súťaže, podľa ktorej si musí každý hospodársky subjekt samostatne stanoviť politiku, ktorú chce viesť na spoločnom trhu (pozri najmä rozsudok Komisia/Anic Partecipazioni, C-49/92 P, EU:C:1999:356, bod 116).

- 33 Z týchto úvah však nevyplýva, že pojmy „dohoda“ a „zosúladený postup“ predpokladajú vzájomné obmedzenie slobody konania na tom istom trhu, na ktorom by pôsobili všetci účastníci.
- 34 Navyše z judikatúry Súdneho dvora nemožno vyvodiť, že článok 81 ods. 1 ES sa týka výlučne buď podnikov pôsobiacich na trhu dotknutom obmedzeniami hospodárskej súťaže či na trhoch, ktoré predchádzajú uvedenému trhu, nadväzujú naň alebo sú vo vzťahu k nemu vedľajšími trhmi, alebo podnikov, ktoré obmedzujú svoju nezávislosť správania na danom trhu na základe dohody alebo zosúladeného postupu.
- 35 Z ustálenej judikatúry Súdneho dvora totiž vyplýva, že znenie článku 81 ods.1 ES vo všeobecnosti odkazuje na všetky dohody a zosúladené postupy, ktoré vo svojich horizontálnych alebo vertikálnych vzťahoch narušujú hospodársku súťaž na spoločnom trhu bez ohľadu na trh, na ktorom strany pôsobia, ako aj na skutočnosť, že predmetné dohody sa vzťahujú iba na obchodné správanie jednej z nich (pozri v tomto zmysle rozsudky LTM, 56/65, EU:C:1966:38, s. 358; Consten a Grundig/Komisia, 56/64 a 58/64, EU:C:1966:41, s. 492, ako aj 493; Musique Diffusion française a i./Komisia, 100/80 až 103/80, EU:C:1983:158, body 72 až 80; Binon, 243/83, EU:C:1985:284, body 39 až 47, ako aj Javico, C-306/96, EU:C:1998:173, body 10 až 14).
- 36 Treba takisto uviesť, že hlavným cieľom článku 81 ods. 1 ES je zabezpečiť zachovanie nenarušenej hospodárskej súťaže vnútri spoločného trhu. Výklad tohto ustanovenia, ktorý presadzuje AC-Treuhand, však môže znížiť plnú účinnosť zákazu stanoveného v uvedenom ustanovení, keďže takýto výklad by nemohol zmariť aktívne prispievanie podniku k obmedzovaniu hospodárskej súťaže len z toho dôvodu, že toto prispievanie sa netýka ekonomickej činnosti na relevantnom trhu, na ktorom k tomuto obmedzeniu dochádza, alebo má za cieľ dôjsť.
- 37 V prejednávanom prípade mala AC-Treuhand podľa zistení skutkového stavu, ktoré Všeobecný súd vykonal v bode 10 napadnutého rozsudku, podstatnú a podobnú úlohu v rámci oboch predmetných porušení tým, že za odplatu organizovala viaceré stretnutia, na ktorých sa aktívne podieľala a zúčastňovala, zhromažďovala údaje o predajoch na relevantných trhoch a tieto údaje poskytovala výrobcem tepelných stabilizátorov, navrhovala, že bude vystupovať ako sprostredkovateľ v prípade napätia medzi dotknutými výrobcami, a motivovala ich, aby dosiahli kompromis.
- 38 Z toho vyplýva, že správanie spoločnosti AC-Treuhand je priamo súčasťou úsilia výrobcov tepelných stabilizátorov o vyjednávanie, ako aj o monitorovanie v súvislosti s uplatňovaním záväzkov, ktoré tieto naposledy uvedené subjekty prijali v rámci kartelov, keďže samotným cieľom služieb, ktoré AC-Treuhand poskytuje na základe zmlúv o poskytovaní služieb uzatvorených s uvedenými výrobcami, je dosiahnutie predmetných protisúťažných cieľov, teda ako vyplýva z bodu 4 napadnutého rozsudku určovanie cien, rozdelenie trhov a zákazníkov, ako aj výmena citlivých obchodných informácií.
- 39 Za týchto okolností v rozpore s tým, čo tvrdí AC-Treuhand, aj keď uvedené zmluvy o poskytovaní služieb boli formálne uzatvorené nezávisle od záväzkov, na ktorých sa dohodli samotní výrobcovia tepelných stabilizátorov, a napriek tomu, že AC-Treuhand je poradenským podnikom, nemožno zastávať názor, že jej zásahy v takomto postavení boli len okrajovými službami bez vzťahu k záväzkom prijatým výrobcami a k obmedzeniam hospodárskej súťaže, ktoré z toho vyplývajú.
- 40 Pokiaľ ide po druhé o údajné porušenie zásady zákonnosti trestných činov a trestov Všeobecným súdom, treba poznamenať, že podľa judikatúry Súdneho dvora táto zásada vyžaduje, aby zákon jasne vymedzoval porušenia a tresty za ne. Táto podmienka je splnená, pokiaľ osoba podliehajúca súdnej právomoci môže zo znenia relevantného ustanovenia a za pomoci výkladu, ktorý mu dávajú súdy, zistiť, aké konania alebo opomenutia zakladajú jej trestnú zodpovednosť (rozsudok Evonik Degussa/Komisia, C-266/06 P, EU:C:2008:295, bod 39 a citovaná judikatúra).

- 41 Zásadu zákonnosti trestných činov a trestov preto nemožno vykladať tak, že vylučuje postupné objasňovanie pravidiel trestnej zodpovednosti prostredníctvom súdneho výkladu každého jednotlivého prípadu pod podmienkou, že výsledok je primerane predvídateľný v čase, keď došlo k porušeniu, najmä vzhľadom na výklad, ktorého sa v danom čase pridržala judikatúra týkajúca sa dotknutého právneho ustanovenia (pozri v tomto zmysle rozsudky Dansk Rørindustri a i./Komisia, C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P až C-208/02 P a C-213/02 P, EU:C:2005:408, body 217 a 218).
- 42 Rozsah pojmu predvídateľnosť závisí do veľkej miery od obsahu predmetného textu, od oblasti, na ktorú sa vzťahuje, ako aj od počtu a povahy osôb, ktorým je určený. Predvídateľnosť zákona tak nebráni tomu, aby dotknutá osoba bola nútená požiadať o odbornú radu s cieľom posúdiť spôsobom primeraným okolnostiam prípadu dôsledky, ktoré môžu z daného aktu vyplývať. Ide najmä o odborníkov zvyknutých na povinnosť vynakladať veľkú obozretnosť pri výkone svojej profesie. Je tiež možné od nich očakávať, že s osobitnou obozretnosťou posúdia riziká, ktoré táto profesia zahŕňa (pozri rozsudok Dansk Rørindustri a i./Komisia, C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P až C-208/02 P a C-213/02 P, EU:C:2005:408, bod 219 a citovanú judikatúru).
- 43 V tejto súvislosti, hoci v čase, keď došlo k porušeniam, ktoré viedli k vydaniu sporného rozhodnutia, súdy Európskej únie nemali ešte príležitosť vyjadriť sa konkrétne k správaniu poradenského podniku, akým je to, ktoré je príznačné pre konanie spoločnosti AC-Treuhand, táto spoločnosť musela počítať – v prípade potreby po využití odborného poradenstva – s tým, že jej správanie môže byť vyhlásené za nezlučiteľné s ustanoveniami práva Únie v oblasti hospodárskej súťaže, a to vzhľadom najmä na široký rozsah pojmov „dohoda“ a „zosúladený postup“ vyplývajúcich z judikatúry Súdneho dvora.
- 44 Tento záver má navyše oporu v správnej praxi Komisie. Už v rozhodnutí Komisie 80/1334/EHS zo 17. decembra 1980, týkajúcom sa konania o uplatnení článku 85 Zmluvy o EHS (vec IV/29.869 – Liatinové sklo v Taliansku) [*neoficiálny preklad*] (Ú. v. ES L 383, s. 19), táto inštitúcia zastávala názor, že poradenský podnik, ktorý sa podieľal na realizácii kartelu, porušil článok 81 ods. 1 ES. Nijaké následné rozhodnutie nenasvedčuje tomu, že Komisia sa v tomto zmysle odchyľila od svojho výkladu rozsahu pôsobnosti uvedeného ustanovenia.
- 45 Podmienky potrebné na to, aby sa platne vyvodila zodpovednosť spoločnosti AC-Treuhand z dôvodu jej účasti na daných dohodách a zosúladených postupoch, sú tak v prejednávanej veci splnené.
- 46 Zo všetkých predchádzajúcich úvah vyplýva, že Všeobecný súd mohol v bodoch 43 a 44 napadnutého rozsudku oprávnene konštatovať, že na správanie spoločnosti AC-Treuhand sa vzťahuje zákaz uvedený v článku 81 ods. 1 ES a že takýto výklad sa mohol v okamihu, keď došlo k porušeniam, primerane predpokladať.
- 47 Treba preto vyvodiť záver, že prvý odvolací dôvod je nedôvodný.

O druhom odvolacom dôvode založenom na zásade zákonnosti, ako aj na zásade rovnosti zaobchádzania a povinnosti odôvodnenia

Argumentácia účastníkov konania

- 48 Vo svojom druhom odvolacom dôvode AC-Treuhand tvrdí, že Všeobecný súd porušil zásadu zákonnosti trestných činov a trestov, zakotvenú v článku 49 ods. 1 Charty, v rozsahu, v akom zamietol štvrtý dôvod žaloby o neplatnosť sporného rozhodnutia týkajúci sa výšky pokút tým, že odkázal len na úvahy uvedené v napadnutom rozsudku týkajúce sa predvídateľnosti uplatnenia článku 81 ES na správanie spoločnosti AC-Treuhand. Podľa tejto naposledy uvedenej spoločnosti uvedená zásada

legality vyžaduje, aby zákaz určitého konania, ako aj s ním súvisiace riziko uloženia sankcie boli v čase spáchania skutkov primerane predvídateľné. Všeobecný súd tak mal oba tieto aspekty odlíšiť a posúdiť samostatne.

- 49 AC-Treuhand navyše tvrdí, že Všeobecný súd porušil zásadu rovnosti zaobchádzania, keď s prihliadnutím na právomoc Komisie odchyliť sa od svojej predchádzajúcej rozhodovacej praxe v súvislosti s určením výšky pokút, rozhodol, že táto inštitúcia nebola za okolností prejednávanej veci povinná uložiť symbolické pokuty. AC-Treuhand v tejto súvislosti tvrdí, že správanie, ktoré sa jej v prejednávanej veci vytýka, sa zásadne neodlišuje od správania, ktoré bolo predmetom rozhodnutia Organické peroxidy, v ktorom Komisia sankcionovala AC-Treuhand tak, že jej uložila symbolickú pokutu.
- 50 AC-Treuhand navyše tvrdí, že Všeobecný súd si nespĺnil svoju povinnosť odôvodnenia, lebo napadnutý rozsudok neobsahuje objektívne dôvody, ktoré by umožnili odôvodniť rozdielne zaobchádzanie medzi oboma vyššie uvedenými vecami.
- 51 Komisia namieta voči argumentácii spoločnosti AC-Treuhand.

Posúdenie Súdnym dvorom

- 52 Preskúmanie spisu predloženého Súdnemu dvoru umožňuje konštatovať, že podľa štvrtého žalobného dôvodu sa AC-Treuhand pred Všeobecným súdom obmedzila na tvrdenie, že Komisia jej mala uložiť symbolické pokuty, lebo uplatnenie článku 81 ES na jej správanie nebolo v okamihu, keď došlo k porušeniam, predvídateľné. V tejto súvislosti AC-Treuhand len odkazuje na svoje tvrdenia týkajúce sa novosti výkladu, podľa ktorého správanie poradenského podniku patrí do pôsobnosti uvedeného článku. AC-Treuhand ďalej tvrdila, že rozhodnutie Komisie uložiť pokutu, ktorá nie je symbolická, je v rozpore so zásadou zákonnosti, lebo porušenia, na ktoré sa toto rozhodnutie vzťahuje, boli v čase prijatia rozhodnutia Organické peroxidy, v ktorom jej uvedená inštitúcia uložila symbolickú pokutu, ukončené. Naproti tomu AC-Treuhand netvrdila, že tento prístup je v rozpore aj so zásadou rovnosti zaobchádzania.
- 53 Z toho vyplýva, že v rámci tohto odvolacieho dôvodu AC-Treuhand uvádza nové výhrady, ktoré sú založené na nepredvídateľnosti vysokej výšky pokút, ktoré jej boli v prejednávanej veci uložené, a to bez ohľadu na to, či uplatnenie článku 81 ES na jej správanie má takúto povahu, ako aj na porušení zásady rovnosti zaobchádzania.
- 54 V tejto súvislosti z ustálenej judikatúry vyplýva, že ak by sa účastníkovi konania umožnilo predložiť žalobné dôvody a tvrdenia, ktoré neboli predložené v konaní pred Všeobecným súdom, po prvýkrát až v konaní pred Súdnym dvorom, bolo by mu umožnené predložiť Súdnemu dvoru, ktorý má obmedzené právomoci v odvolacom konaní, vec širšieho rozsahu, ako bola tá, ktorou sa zaoberal Všeobecný súd. V rámci odvolania sa tak právomoc Súdného dvora obmedzuje na preskúmanie toho, ako Všeobecný súd posúdil žalobné dôvody a tvrdenia, ktoré boli pred ním prejednávané. Uvedené výhrady sa tak musia zamietnuť ako neprípustné.
- 55 Pokiaľ ide o výhradu spoločnosti AC-Treuhand týkajúcu sa neexistencie odôvodnenia, pokiaľ ide o požiadavky zásady rovnosti zaobchádzania, stačí uviesť, že Všeobecnému súdu nemožno vytýkať, že nerozhodol o žalobnom dôvode, ktorý mu nebol predložený (pozri v tomto zmysle najmä rozsudok Chalkor/Komisia, C-386/10 P, EU:C:2011:815, bod 70). Túto výhradu treba preto vyhlásiť za nedôvodnú.
- 56 Druhý odvolací dôvod treba preto zamietnuť ako sčasti neprípustný a sčasti nedôvodný.

O treťom odvolacom dôvode založenom na porušení článku 23 ods. 2 a 3 nariadenia č. 1/2003, usmernení z roku 2003, ako aj zásad právnej istoty, rovnosti zaobchádzania a proporcionality

Argumentácia účastníkov konania

- 57 Vo svojom treťom odvolacom dôvode AC-Treuhand uvádza, že Všeobecný súd porušil článok 23 ods. 2 a 3 nariadenia č. 1/2003, ako aj usmernenia z roku 2006 tým, že pri preskúmaní piateho dôvodu, ktorý uviedla na podporu svojej žaloby, zastával názor, že AC-Treuhand sa nemôže dovolávať porušenia uvedených usmernení, a ďalej, že Komisia bola na základe bodu 37 uvedených usmernení oprávnená stanoviť pokuty paušálne a nie vychádzať na tento účel z výšky odmien, ktoré táto spoločnosť získala za služby poskytnuté výrobcom. Podľa spoločnosti AC-Treuhand, keďže bola zodpovedná za svoju účasť na vytýkaných karteloch, tieto odmeny predstavujú obrat, s ktorým porušenia priamo alebo nepriamo súvisia, a mohli preto v súlade s bodom 13 usmernení z roku 2006 slúžiť ako základ pre stanovenie výšky pokút. V tejto súvislosti ešte uvádza, že paušálne stanovenie uložených pokút porušuje zásady právnej istoty, rovnosti zaobchádzania a proporcionality.
- 58 AC-Treuhand navyše tvrdí, že Všeobecný súd nesprávne vyvodil záver, že Komisia z právneho hľadiska dostatočne odôvodnila svoje rozhodnutie, pokiaľ ide o kritériá uplatnené pri stanovení uložených pokút.
- 59 Komisia namieta voči argumentácii spoločnosti AC-Treuhand.

Posúdenie Súdny dvorom

- 60 Na úvod treba zastávať názor, že výhrady spoločnosti AC-Treuhand založené na porušení zásad právnej istoty, rovnosti zaobchádzania a proporcionality sa musia vyhlásiť za neprípustné, a to z dôvodu, ktorý je uvedený v bode 54 tohto rozsudku. Z preskúmania spisu predloženého Súdny dvor totíž vyplýva, že tieto výhrady boli po prvýkrát uvedené v rámci tohto odvolania, lebo AC-Treuhand vo svojom piatom žalobnom dôvode len uviedla, že táto vec sa nevyznačuje nijakou osobitosťou, ktorá by mohla odôvodniť stanovenie pokút paušálnym spôsobom.
- 61 Pokiaľ ide o tvrdenie, že Všeobecný súd sa nesprávne domnieval, že AC-Treuhand nebola oprávnená dovolávať sa porušenia usmernení z roku 2006, stačí poznamenať, že v súlade s judikatúrou Súdneho dvora týkajúcou sa právnych účinkov usmernení, ktoré Komisia prijala k metóde stanovovania pokút (pozri najmä rozsudok Dansk Rørindustri a i./Komisia, C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P až C-208/02 P a C-213/02 P, EU:C:2005:408, body 209 až 213), Všeobecný súd v bodoch 298 a 299 napadnutého rozsudku skúmal, pričom zohľadnil výhrady, ktoré v tejto súvislosti vzniesla AC-Treuhand, či sa Komisia mohla v prejednávanej veci odchýliť od usmernení z roku 2006.
- 62 Keďže AC-Treuhand tvrdí, že Všeobecný súd sa dopustil nesprávneho právneho posúdenia tým, že zastával názor, že Komisia nebola povinná stanoviť uložené pokuty na základe odmien, ktoré získala, treba pripomenúť, že pri určení výšky pokuty možno zohľadniť tak celkový obrat podniku, ktorý síce len približne a nedokonalo, ale predsa len naznačuje jeho veľkosť a hospodársku silu, ako aj časť tohto obratu, ktorá pochádza z predaja tovaru, na ktorý sa vzťahuje porušenie, a ktorá je teda spôsobilá naznačiť rozsah tohto porušenia (pozri najmä rozsudok LG Display a LG Display Taiwan/Komisia, C-227/14 P, EU:C:2015:258, bod 50).
- 63 V bode 13 usmernení z roku 2006 sa uvádza, že „pri stanovení základnej výšky uloženej pokuty bude Komisia vychádzať z hodnoty predaja tovaru alebo služieb podniku, s ktorými porušenie priamo alebo nepriamo... súvisí v príslušnej geografickej oblasti v rámci EHP“. Tieto usmernenia v bode 6 spresňujú, že „kombinácia hodnoty predaja v súvislosti s porušením a trvaním [tohto porušenia] sa považuje za vhodnú hodnotu na vyhodnotenie ekonomického významu porušenia, ako aj relatívneho podielu každého podniku na porušení“.

- 64 Z toho vyplýva, že bod 13 uvedených usmernení má za cieľ vziať ako východiskový bod na stanovenie pokuty uloženej podniku sumu, ktorá odráža hospodársku dôležitosť porušenia a relatívnu váhu tohto podniku na tomto porušení (rozsudok LG Display a LG Display Taiwan/Komisia, C-227/14 P, EU:C:2015:258, bod 53).
- 65 V bode 37 usmernení z roku 2006 sa pritom uvádza, že „i keď tieto usmernenia vysvetľujú všeobecnú metodiku stanovovania výšky pokút, konkrétne okolnosti danej veci alebo nevyhnutnosť dosiahnuť odstrašujúci účinok v konkrétnej veci môžu byť dôvodom na to, aby sa Komisia odchyľila od tejto metodiky“.
- 66 V prejednávanom prípade je nesporné, že trhmi dotknutými zistenými porušeniami sú len trhy s cínovými stabilizátormi a s ESBO/estermi, na ktorých AC-Treuhand, ako poradenský podnik, nepôsobila. V dôsledku toho nijaká časť obratu, ktorý dosiahol tento podnik, nemôže pochádzať z predaja výrobkov, na ktoré sa vzťahujú uvedené porušenia. Za týchto okolností by stanovenie uložených pokút na základe odmien, ktoré získala AC-Treuhand za služby poskytované výrobcom, znamenalo, že by sa zohľadnila hodnota, ktorá hoci poskytuje údaj o výške zisku, ktorý táto spoločnosť vyvodila z porušenia, by primeraným spôsobom neodrážala ekonomický význam predmetných porušení, ani význam individuálnej účasti spoločnosti AC-Treuhand na týchto porušeníach, čo by bolo v rozpore s cieľom sledovaným v bode 13 usmernení z roku 2006.
- 67 Všeobecný súd sa preto nedopustil nesprávneho právneho posúdenia, keď v bodoch 302 až 305 napadnutého rozsudku usúdil, že Komisia sa správne odchyľila od metódy stanovovania pokút uvedenej v usmerneniach z roku 2006, tým, že na základe bodu 37 týchto usmernení stanovila základnú výšku uložených pokút paušálnym spôsobom. Z tohto dôvodu treba výhradu spoločnosti AC-Treuhand založenú na porušení usmernení z roku 2006 vyhlásiť za nedôvodnú.
- 68 V rozsahu, v akom AC-Treuhand vytýka Všeobecnému súdu, že nesprávne dospel k záveru, že Komisia dostatočne odôvodnila svoje rozhodnutie v súvislosti s kritériami použitými na stanovenie uložených pokút, treba poznamenať, že pri stanovení výšky pokuty v prípade porušenia pravidiel hospodárskej súťaže si Komisia splní svoju povinnosť odôvodnenia, keď vo svojom rozhodnutí uvedie posudzované skutočnosti, ktoré jej umožnili vymedziť závažnosť a dĺžku trvania porušenia, aj bez toho, aby bola povinná uviesť číselné údaje týkajúce sa spôsobu výpočtu pokuty (pozri v tomto zmysle najmä rozsudok Telefónica a Telefónica de España/Komisia, C-295/12 P, EU:C:2014:2062, bod 181).
- 69 V prejednávanej veci treba najmä konštatovať, že v odôvodneniach 747 až 750 sporného rozhodnutia sú uvedené faktory týkajúce sa závažnosti a dĺžky trvania porušenia, ktorých sa dopustila AC-Treuhand, a ktoré Komisia zohľadnila pri stanovení výšky pokút uložených tomuto podniku. Z toho vyplýva, že Všeobecnému súdu nemožno vytýkať, že v bodoch 306 a 307 napadnutého rozsudku rozhodol, že Komisia splnila požiadavky vyplývajúce z povinnosti odôvodnenia, ktorá jej prináleží. Z toho vyplýva, že uvedená výhrada je nedôvodná.
- 70 Tretí odvolací dôvod treba preto zamietnuť ako sčasti neprípustný a sčasti nedôvodný.

O štvrtom odvolacom dôvode založenom na porušení článku 261 ZFEÚ, zásady účinnej súdnej ochrany, ako aj článku 23 ods. 3 a článku 31 nariadenia č. 1/2003

- 71 Vo svojom štvrtom odvolacom dôvode AC-Treuhand tvrdí, že napadnutý rozsudok vychádza z nesprávneho právneho posúdenia, keďže Všeobecný súd neuplatnil svoju neobmedzenú právomoc spôsobom, aby sa zaručila účinná súdna ochrana v zmysle článku 47 ods. 1 Charty.
- 72 V tejto súvislosti AC-Treuhand tvrdí, že z bodu 308 uvedeného rozsudku vyplýva, že Všeobecný súd sa pri preskúmaní primeranosti výšky pokút obmedzil len na preskúmanie závažnosti zistených porušení. Všeobecný súd však mal zohľadniť aj zásady zákonnosti, proporcionality a rovnosti zaobchádzania, lebo

tieto zásady bránia v prejednávanej veci tomu, aby boli pokuty uložené v inej než symbolickej výške alebo boli stanovené na inom základe, než sú odmeny, ktoré získala za služby poskytnuté výrobcom. V každom prípade Všeobecnému súdu prislúcha, aby uviedol dôvody, ktoré odôvodňujú rozdielne zaobchádzanie medzi touto vecou a vecou, v ktorej bolo vydané rozhodnutie Organické peroxidy, ako aj rozsudok AC-Treuhand I. Všeobecný súd mal takisto zohľadniť dĺžku trvania predmetných porušení.

73 Komisia namieta voči argumentácii spoločnosti AC-Treuhand.

Posúdenie Súdnym dvorom

74 Pokiaľ ide o súdne preskúmanie rozhodnutí Komisie ukladajúcich pokutu alebo penále za porušenie pravidiel hospodárskej súťaže, má súd Únie okrem preskúmania zákonnosti stanoveného v článku 263 ZFEÚ aj neobmedzenú právomoc, ktorú mu priznáva článok 31 nariadenia č. 1/2003 v súlade s článkom 261 ZFEÚ a ktorá ho oprávňuje nahradiť posúdenie Komisie svojím posúdením a v dôsledku toho zrušiť, znížiť alebo zvýšiť uloženú pokutu alebo penále (pozri v tomto zmysle rozsudok Schindler Holding a i./Komisia, C-501/11 P, EU:C:2013:522, bod 36 a citovanú judikatúru).

75 Treba však pripomenúť, že výkon neobmedzenej súdnej právomoci stanovenej v článku 261 ZFEÚ a v článku 31 nariadenia č. 1/2003 neznamená preskúmanie *ex offico* a že konanie pred súdmi Únie je kontradiktórne. S výnimkou dôvodov verejného poriadku, ktoré je súd povinný preskúmať *ex offico*, prináleží žalobcovi, aby uviedol žalobné dôvody proti spornému rozhodnutiu a predložil dôkazy na podporu týchto dôvodov (pozri rozsudok Telefónica a Telefónica de España/Komisia, C-295/12 P, EU:C:2014:2062, bod 213 a citovanú judikatúru).

76 Naopak na splnenie požiadaviek zásady účinnej súdnej ochrany zakotvenej v článku 47 ods. 1 Charty a vzhľadom na to, že článok 23 ods. 3 nariadenia č. 1/2003 stanovuje, že výšku pokuty treba určiť podľa závažnosti a dĺžky trvania porušenia, je súd Únie povinný pri výkone svojich právomocí stanovených v článkoch 261 ZFEÚ a 263 ZFEÚ preskúmať každú výhradu právnej alebo skutkovej povahy, ktorá má preukázať, že výška pokuty nie je primeraná závažnosti a dĺžke trvania porušenia (pozri v tomto zmysle rozsudok Komisia/Parker Hannifin Manufacturing a Parker-Hannifin, C-434/13 P, EU:C:2014:2456, bod 75 a citovanú judikatúru).

77 Pokiaľ ide o túto vec, z bodov 52, 53 a 60 tohto rozsudku vyplýva, že výhrady spoločnosti AC-Treuhand týkajúce sa porušenia zásady zákonnosti, proporcionality a rovnosti zaobchádzania, neboli v prvostupňovom konaní vznesené. V súlade s judikatúrou pripomenutou v bode 75 tohto rozsudku však nemožno Všeobecnému súdu vytýkať, že pri výkone svojej neobmedzenej právomoci uvedené výhrady nepreskúmal *ex offico*.

78 Navyše treba konštatovať, že Všeobecný súd v bodoch 268 až 314 napadnutého rozsudku preskúmal všetky výhrady uvedené spoločnosťou AC-Treuhand, ktoré odkazovali na stanovenie výšky uložených pokút, vrátane výhrady založenej na nesprávnom posúdení, pokiaľ ide o dĺžku trvania dotknutých porušení, a z právneho hľadiska dostatočným spôsobom odpovedal na uvedené tvrdenia. Všeobecný súd tak vykonal svoje súdne preskúmanie sporného rozhodnutia v súlade s požiadavkami zásady účinnej súdnej ochrany, ktorá je zakotvená v článku 47 ods. 1 Charty.

79 Z vyššie uvedených úvah vyplýva, že štvrtý odvolací dôvod je nedôvodný.

80 Keďže dôvody, ktoré uviedla AC-Treuhand na podporu svojho odvolania, sú sčasti neprípustné a sčasti nedôvodné, treba toto odvolanie v celom rozsahu zamietnuť.

O trovách

- 81 Podľa článku 184 ods. 2 rokovacieho poriadku, ak odvolanie nie je dôvodné, Súdny dvor rozhodne aj o trovách konania.
- 82 Podľa článku 138 ods. 1 rokovacieho poriadku uplatniteľného na konanie o odvolaní na základe článku 184 ods. 1 toho istého rokovacieho poriadku účastník konania, ktorý vo veci nemal úspech, je povinný nahradiť trovy konania, ak to bolo v tomto zmysle navrhnuté. Keďže Komisia navrhla zaviazať AC-Treuhand na náhradu trov konania a AC-Treuhand nemala úspech vo svojich dôvodoch, je opodstatnené zaviazať ju na náhradu trov odvolacieho konania.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (druhá komora) rozhodol a vyhlásil:

- 1. Odvolanie sa zamieta.**
- 2. AC-Treuhand AG je povinná nahradiť trovy konania.**

Podpisy